

Remissyttrande över utkast till lagrådsremiss, Skärpta straff för olovlig körning och rattfylleribrott

Ju2021/04215

IOGT-NTO har getts möjlighet att yttra sig över lagrådsremissen och lämnar här sina synpunkter över delar av dess innehåll och förslag.

IOGT-NTO:s inställning

IOGT-NTO delar i huvudsak de bedömningar som gjorts i remissen och tillstyrker de förslag som lämnats, med de tillägg och kommentarer som görs nedan. IOGT-NTO vill dock särskilt lyfta frågan om i vilken utsträckning skärpta straffrättsliga reaktioner faktiskt förebygger återfall i allvarliga trafikbrott.

Om straffskärpnings individualpreventiva effekt

Beträffande förslaget om höjt straffmaximum för grov olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri är IOGT-NTO tveksam till om en sådan åtgärd skulle få någon reell effekt ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Vad gäller rattfylleribrott i allmänhet och grovt rattfylleri i synnerhet finns det ofta en bakomliggande missbruksproblematik. I ungefär sex av tio fall av grovt rattfylleri har gärningspersonen ett alkohol- eller substansberoende enligt tillgänglig forskning. Det är därmed mycket tveksamt att en straffskärpning från två till tre år är ett effektivt sätt att hantera återkommande rattfylleribrott, eftersom det inte adresserar grundproblematiken och dessutom inte sannolikt har en inverkan på förarens beteende.

IOGT-NTO ser dock att straffskärpnings åtgärden skulle kunna motiveras av mer allmänpreventiva skäl, och motsätter sig inte förslaget som sådant. Om regeringen vill se ett minskat antal rattfylleribrott måste dock ett antal andra åtgärder vidtas, där missbruk adresseras både i förebyggande och behandlande stadier.

För att få bort rattfulla förare från vägarna krävs insatser på flera områden

IOGT-NTO vill understryka vikten av att de grova trafikbrotten ses i en bredare samhällskontext och följaktligen också åtgärdas genom insatser på flera områden, inte minst genom förebyggande åtgärder. IOGT-NTO vill se att trafiksäkerhetsarbetet, däribland hanteringen av rattfylleri, ses som en del i det bredare arbetet med alkohol- och drogpolitik.

Rattfylleribrotten är i hög utsträckning ett symptom på ett underliggande samhällsproblem kopplat till alkoholkonsumtion och narkotikamissbruk. Dessa

underliggande samhällsproblem kan förebyggas genom en verkningsfull alkohol- och narkotikapolitik, inklusive begränsad tillgänglighet och en mer effektiv prisreglering. IOGT-NTO anser exempelvis att alkoholskatten bör indexeras. Faktum är att minskad konsumtion av alkohol och droger, samt ett effektivt förebyggande av beroendeproblematik, leder till säkrare vägar. Utöver detta noterar IOGT-NTO att ett flertal åtgärder nämns i utkastet till lagrådsremiss (s. 14), och dessa måste naturligtvis följas upp för att säkerställa att åtgärderna faktiskt genomförs fullt ut.

Utkastet till lagrådsremissen nämner *Aktionsplan för säker vägtrafik*, som nu förbereds för åren 2022-2025. Den innehåller ett antal konstruktiva åtgärder på området.

IOGT-NTO konstaterar att *automatiska nykterhetskontroller*, så kallade alkobommar, som använts i hamnar har en stor potential som tyvärr inte tagits tillvara. Det saknas fortfarande automatiska nykterhetskontroller helt i de hamnar som har mest inkommande med persontrafik och inkommande fordon. Dessutom har de fortsatta försöken skett med personalkrävande manuellt polisarbete i stället för med hjälp av en trafikledningscentral. Här vill IOGT-NTO hänvisa till Motormännens helnykterhetsförbunds modell där en person i en trafikledningscentral kan kontrollera tusentals förare på kort tid via kamera- och sensorövervakade kontrollstationer, och polis-, tull- eller kustbevakningspersonal bara behöver ingripa efter larm från trafikledningscentralen.

Avslutningsvis vill IOGT-NTO understryka SMADIT:s (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken) stora potential. Om regeringen vill se ett minskat antal rattfylleribrott måste SMADIT ges resurser och prioriteras. Sådana program innebär att onyktra förare, som inte sällan lider av en missbruksproblematik, snabbt får ett erbjudande om att komma i kontakt med socialtjänst eller beroendevård för att adressera missbruk eller beroende av alkohol och/eller droger. Erbjudandet görs till personer i direkt samband med det tillfälle de misstänks för rattfylleri. Ofta befinner de sig i ett läge där det finns en vilja att vidta åtgärder för att komma till rätta med sitt missbruk.

Dessvärre skiljer sig arbetet med SMADIT åt över landet, beroende på kommun eller region. IOGT-NTO vill därför se att initiativ såsom SMADIT tydligt stärks och att gedigen hjälp erbjuds personer som kört bil onyktra, oavsett var de befinner sig i Sverige. Insatser såsom SMADIT är viktigt både för trafiksäkerheten och folkhälsan.

Förslagen rörande grov olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri

IOGT-NTO instämmer med lagrådsremissens förslag att en ny straffbestämmelse om grov trafikbrottslighet inte bör införas.

IOGT-NTO noterar att frågan om det bör införas gränsvärden för drograttfylleri inte behandlas i utkastet till lagrådsremiss. IOGT-NTO beklagar detta, då nuvarande ordning är problematisk. Drogpåverkade förare döms ofta till rattfylleri under påverkan av narkotika av normalgraden trots att påverkansgraden kan vara avsevärd. Detta innebär att drogpåverkade chaufförer inte kan frihetsberövas, vilket minskar myndigheters möjligheter att förhindra allvarliga olyckor. IOGT-NTO noterar MHF:s återkommande förslag att rattfylleri under påverkan av narkotika alltid ska betraktas som grovt brott om föraren är påverkad av både alkohol och narkotikaklassade

medel. Ett sådant kriterium för grovt brott finner stöd i den trafikmedicinska forskningen som påvisat att just kombinationen av alkohol och narkotika ökar olycksrisken avsevärt i de flesta fall.

IOGT-NTO har inga invändningar mot utkastets förslag gällande införandet av en ny kvalifikationsgrund till straffbestämmelsen om grovt rattfylleribrott, nämligen kvalifikationsgrunden att en förare tidigare har gjort sig skyldig till rattfylleribrott. IOGT-NTO har inte heller några invändningar mot förslaget att införa brottsbeteckningen grov olovlig körning och att särskilda kvalifikationsgrunder enligt förslaget anges för det brottet.

IOGT-NTO
Stockholm 2022-02-21

Lucas Nilsson
Förbundsordförande